

Zorg voor water

PROVINCIAAL WATERBELEIDSPAN IN 10 PUNTEN

Zorg voor water

PROVINCIAAL WATERBELEIDSPLAN IN 10 PUNTEN

Colofon

Deze brochure werd uitgegeven door de provincie Vlaams-Brabant in opdracht van de deputatie.
Wettelijk depotnummer: D/2008/8495/20

Redactie

Tekst:

Rolf De Bruyn
dienst waterlopen, provincie Vlaams-Brabant

Fotografie:

Peter Maris (cover, blz. 4, 8, 12-13, 14-15, 18 bovenaan, 20, 21 bovenaan, 24, 26, 27, 28, 30-35, 36 bovenaan, 38)

Wim Robberechts (blz. 6)

Eddy Pelgrims (blz. 17, 39)

© INBO - fotografie: Vildaphoto - Rollin Verlinde (blz. 18 - foto's visbestand IJse)

Geert Vannuffelen (blz. 19 bovenaan)

Katleen Gillijns (blz. 19 midden)

Petra Deproost (blz. 19 linksonder)

Karel Vandaele (blz. 19 rechtsonder)

Danny Wauters (blz. 21 onderaan)

René Maes (blz. 29, 40)

Freddy Depus (blz. 36 onderaan)

Vormgeving: Anne Rooseleer, grafische cel - Provincie Vlaams-Brabant

Druk: drukkerij De Plano, Lummen

v.u.: Marc Collier, provinciegriffier, Provincieplein 1, 3010 Leuven

Informatie

- Dienst waterlopen
tel. 016-26 75 02, waterlopen@vlaamsbrabant.be
- Monique Swinnen, gedeputeerde bevoegd voor waterlopenbeleid
tel 016-26 70 57, monique.swinnen@vlaamsbrabant.be
- www.vlaamsbrabant.be

INHOUD

Voorwoord		5
Punt 1.	Samenwerking in waterschappen	6
Punt 2.	Metten is weten	12
Punt 3.	Een gebruiksvriendelijk “geoloket water”	14
Punt 4.	Uitvoeren van beheerplannen	16
Punt 5.	Bescherming tegen wateroverlast	20
Punt 6.	Communicatie over plannen en werken	24
Punt 7.	Aandacht voor mens, natuurlijke omgeving en economische gevolgen	26
Punt 8.	Wonen langs een waterloop	30
Punt 9.	Weg met storende constructies aan waterlopen	34
Punt 10.	Gedifferentieerd onderhoud van waterlopen	38

VOORWOORD

Water is essentieel voor mens en natuur. Het is de bron van alle leven. Daarom heeft water van oudsher een grote aantrekkingskracht uitgeoefend op de mens. De eerste menselijke nederzettingen ontstonden in de nabijheid van water, en vele van onze historische steden liggen aan een stroom of een rivier.

Helder, zuiver water is vandaag echter schaars. Omdat het regenwater van daken en verhardingen snel wegstroomt, krijgen we te maken met zowel verdroging van het land en de ondergrond als wateroverlast op andere momenten. Lange overvelingen en harde beekoevers leiden tot verlies aan biodiversiteit.

De provincie Vlaams-Brabant heeft van bij haar ontstaan aan de waterlopen over het algemeen en aan de bestrijding van wateroverlast in het bijzonder een hoge prioriteit gegeven. In 2001 vertaalde de provincieraad dit engagement in een eerste provinciaal 10 puntenprogramma: een actieplan tegen wateroverlast.

Aan de uitvoering van dat 10 puntenprogramma heeft de provincie in de voorbije jaren hard gewerkt, en zij heeft daarbij al mooie resultaten geboekt. Langs verschillende waterlopen hebben we gecontroleerde overstromingsgebieden in gebruik genomen, andere ontwerpen zijn klaar voor uitvoering. Vlaams-Brabant heeft de meest vooruitstrevende stedenbouwkundige verordeningen voor het nuttig gebruik en de infiltratie van hemelwater. Al sinds 2001 bestaat er in onze provincie ook een jaarlijks lokaal waterbeleidsoverleg, waarin de verschillende waterbeheerders hun aanpak op elkaar afstemmen.

Onmisbaar water verdient onze bijzondere zorg. Deze gemeenschappelijke opdracht neemt de provincie Vlaams-Brabant zeer ernstig. Zij heeft de prioriteiten voor de volgende jaren gebundeld in een nieuw provinciaal 10 puntenprogramma: "Zorg voor water".

De inzet van de voorbije jaren heeft geleerd dat water een voortdurende zorg moet blijven. De geboekte resultaten tonen aan dat de inspanningen de moeite waard zijn: de grote inzet van mensen en middelen zorgt rechtstreeks voor een betere bescherming tegen materiële schade en menselijk leed. Tegelijk integreren we de beekvalleien opnieuw in het landschap en verhogen we daarmee de belevingswaarde van het platteland.

De tien krachtlijnen van dit programma zijn zeer verscheiden. Er is aandacht voor samenwerking met andere waterbeheerders in de waterschappen en voor de gezamenlijke uitvoering van de deelbekkenbeheerplannen. Daarnaast blijft de bestrijding van wateroverlast een hoge prioriteit: de provincie heeft belangrijke financiële middelen gereserveerd voor bijkomende overstromingsgebieden, die zij op verantwoorde en duurzame wijze zal inrichten.

Zorgzaam omgaan met water is de bezorgdheid van de hele gemeenschap. De provincie neemt graag het initiatief, maar wil er uitdrukkelijk alle inwoners van Vlaams-Brabant bij betrekken. Ook daartoe gaat zij een verbintenis aan in dit 10 puntenprogramma. Zij zal de Vlaams-Brabanders geregeld informeren over haar realisaties, haar werken en haar plannen, en alle nuttige gegevens rechtstreeks beschikbaar maken in een "geoloket water".

Een betere bescherming tegen wateroverlast, zuiver water in onze beken, en landschappelijk waardevolle valleien zijn het doel, dat we samen zullen bereiken. Ik ben ervan overtuigd dat ik hiervoor op de medewerking van iedereen mag rekenen.

Monique Swinnen,
gedeputeerde bevoegd voor waterlopen

PUNT 1

SAMENWERKING IN WATERSCHAPPEN

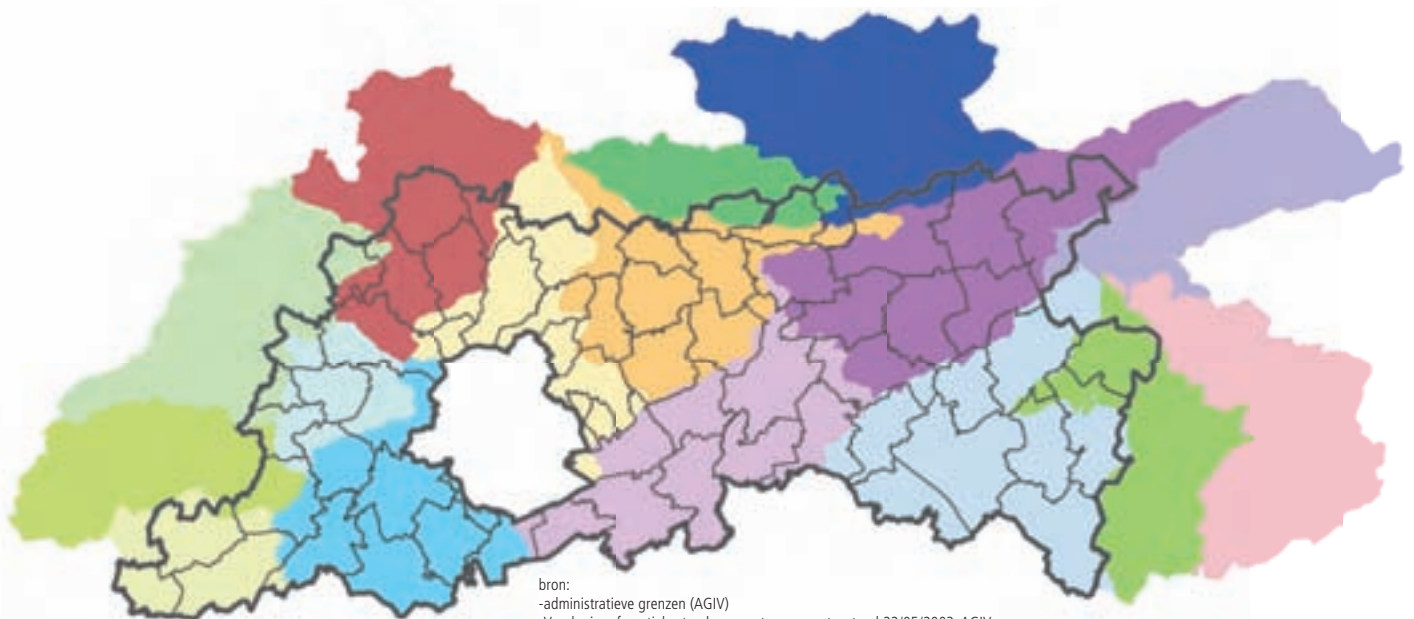
In Vlaanderen is het waterbeheer toevertrouwd aan verschillende partners. Een goed waterbeleid vereist een goede samenwerking tussen deze waterbeheerders. Het decreet op het integraal waterbeleid heeft de verantwoordelijkheid voor die goede samenwerking aan de provincies toevertrouwd. De provincie Vlaams-Brabant heeft deze uitdaging met beide handen aangenomen en met de oprichting van acht waterschappen op haar grondgebied de overlegvormen verruimd en versterkt.

De provincie gaat deze waterschappen verder uitbouwen tot een efficiënt permanent samenwerkingsverband, met het oog op een meer geïntegreerd, logischer samenhangend en efficiënter beheer.

Door tot de waterschappen toe te treden, hebben de lokale waterbeheerders bevestigd dat zij veel belang hechten aan het waterbeleid, en dat zij dit beleid willen uitvoeren in een geest van samenwerking en complementariteit. Bijzondere aandacht gaat naar de correcte toepassing van beschikbare instrumenten:

- de provinciale stedenbouwkundige verordeningen inzake afkoppeling van hemelwater,
- de watertoets,
- bijzondere voorwaarden in stedenbouwkundige vergunningen voor projecten langs waterlopen.

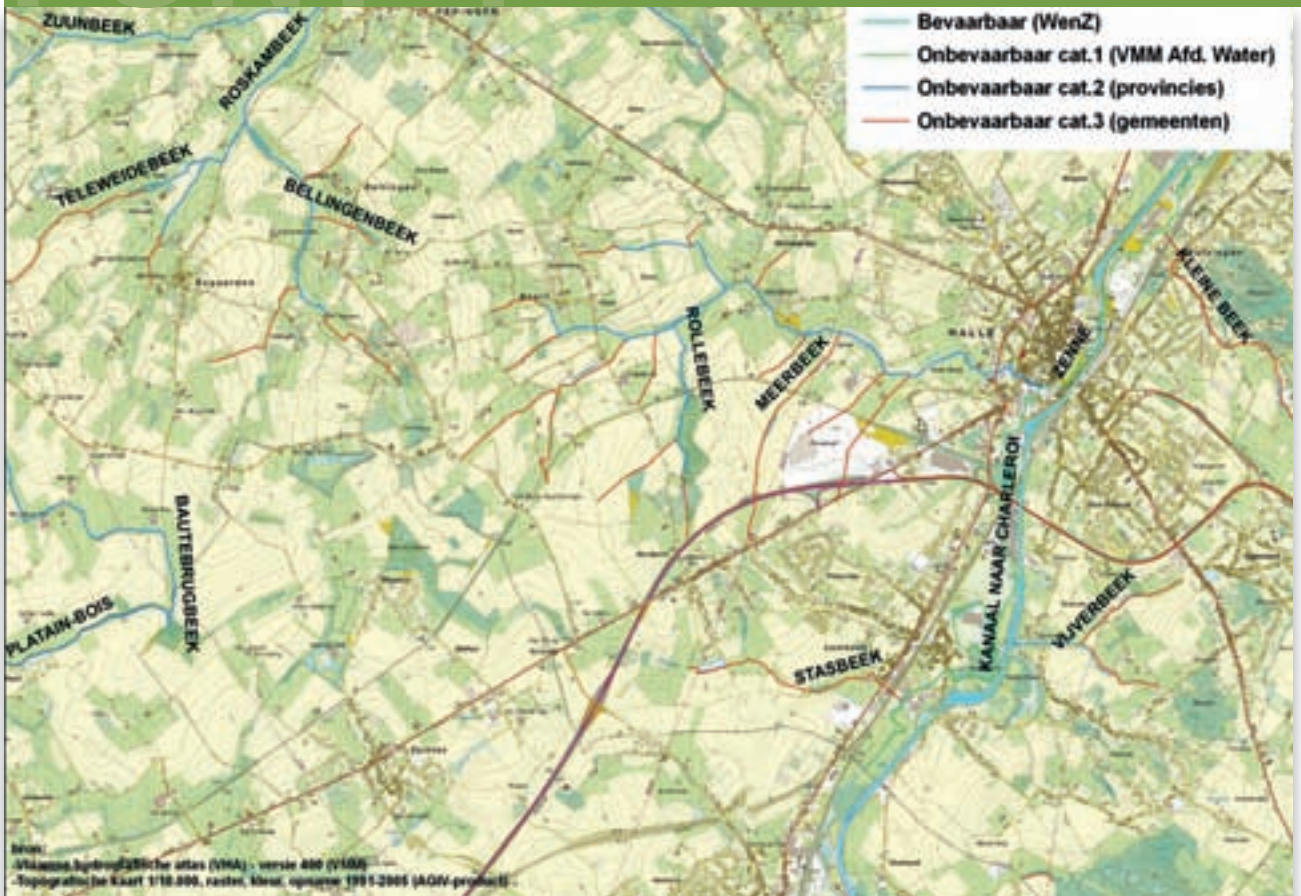
De provincie wenst uitdrukkelijk rekening te houden met de wensen en verwachtingen van de deelgenoten. Van haar kant zal de provincie Vlaams-Brabant de aandacht en de medewerking van de deelgenoten vragen voor de uitvoering van dit 10 puntenprogramma.

bron:
-administratieve grenzen (AGIV)
-Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, toestand 22/05/2003, AGIV
-Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) - versie 400 (VMM)

PUNT 1

Waterbeheerders in Vlaanderen

In **Vlaanderen** zijn er verschillende waterbeheerders. Het beheer en onderhoud van de bevaarbare waterwegen is toevertrouwd aan het Vlaamse Gewest.

De **bevaarbare waterwegen** in onze provincie zijn:

- de Demer van Diest tot Werchter,
- de Dijle van Werchter tot Mechelen,
- de Zenne van Brussel tot het Zennegat,
- de Dender vanaf de gewestgrens tot de monding in de Schelde
- het kanaal Brussel - Schelde,
- het kanaal Brussel - Charleroi,
- het kanaal Leuven - Dijle.

De **onbevaarbare waterlopen** zijn naar verhouding van hun grootte gerangschikt in verschillende categorieën.

De grootste zijn in de **eerste categorie** gerangschikt en worden beheerd en onderhouden door de Afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). In onze provincie zijn dat:

- in het **Dijle- en Zennebekken**: de Dijle tot Werchter, de IJse vanaf Huldenberg, de Laan, de Voer te Leuven, de Nethen, de Vunt, de Leibeek-Laakbeek vanaf de N21, de Barebeek te Zemst, de Weesbeek vanaf de monding van de Weisseterbeek, de Woluwe vanaf de samenvloeiing met de Kleine Maalbeek te Kraainem, de Zenne van Lembeek tot Drogenbos, de Zuunbeek te Sint-Pieters-Leeuw,
- in het **Demerbekken**: de Demer te Diest, de Winge vanaf de monding van de Drogebeek, het Zwart Water, de Leugebeek, de Begijnenbeek vanaf de splitsing met de Leugebeek, de Zwartebeek, de Hulpe vanaf de monding van de Klein Beek, de Melsterbeek, de Herk, de Velpe vanaf de monding van de Broekbeek, de Grote en Kleine Gete, de Dormaelbeek,
- in het **Denderbekken**: de Mark en de Bellebeek vanaf de monding van de Steenvoordebeek,
- in het **Benedenscheldebekken**: de Grote Molenbeek vanaf de monding van de Robbeek.

Middelgrote waterlopen zijn gerangschikt in de tweede categorie, de kleinste in de derde categorie. In Vlaams-Brabant is meer dan 900 km waterloop in de tweede categorie gerangschikt, en ongeveer 550 km in de derde categorie. De tabel op de volgende bladzijden geeft een volledig overzicht van alle waterlopen van tweede categorie in de provincie Vlaams-Brabant.

De kleine en middelgrote waterlopen worden onderhouden door lokale waterbeheerders: de provincie, de gemeenten, de polders en de wateringen. De **provincie** onderhoudt zelf ruim 700 km waterlopen van tweede categorie. De **gemeenten** beheren en onderhouden samen ongeveer 325 km van de kleinste waterlopen, die gerangschikt zijn in de derde categorie.

Polders en wateringen zijn openbare besturen die speciaal zijn opgericht voor het waterbeheer in duidelijk omschreven gebieden waar dit beheer een bijzondere zorg vereist. In Vlaams-Brabant zijn 15 wateringen en één polder actief.

Op twee na - de Watering der Barebeek in het Dijlebekken en de Watering van de Oude Dender in het Denderbekken - liggen alle Vlaams-Brabantse wateringen in het Demerbekken:

- de Watering van St.-Truiden
- de Watering het Velpedal
- de Watering De Grote Gete
- de Watering het Schulensbroek
- de Watering De Kleine Gete
- de Watering De Molenbeek
- de Watering De Mene
- de Watering De Velpe
- de Watering Van Zichem
- de Watering der Middelbeek
- de Watering De Motbeek
- de Watering De Natte Nest
- de Watering der Twee Leyen

De enige polder, de Polder Vliet- en Zielbeek, ligt in het Benedenscheldebekken.

Waar er een polder of watering actief is, beheert die de waterlopen van tweede en derde categorie. In Vlaams-Brabant gaat het over 200 km waterlopen van tweede categorie, en 125 km waterlopen van derde categorie. Zij krijgen de kosten daarvoor terugbetaald van respectievelijk de provincies en de gemeenten.

Daarnaast beheren zij ook een groot aantal niet-gerangschikte waterlopen. Om dat mogelijk te maken, betalen de ingelanden jaarlijks een belasting aan de polder of de watering.

Waterlopen van tweede categorie in Vlaams-Brabant

Gemeente	Waterlopen van tweede categorie
Aarschot	Grote Laak, Heilaak, Herseltseloop, Mortelloop
	Motte, Wielantsvliet, Wolfseikloop, Ossebeek, Muggenbergloop, Oude Motte, Heidelaakbeek, Moutlaak, Schoonhovebeek, Weerdelaak, Grote Laak, Laarbeek, Kleine Laak, Ijsbeek, Leengoedhol
Affligem	Bosbeek, Okeibeek, Overnellebeek, Kerlemersgracht
Asse	Grote Molenbeek, Molenbeek, Vliete Bollebeek, Drinkeling, Overnellebeek, Nieuwe Molenbeek, Waarborre Ysenbeek
	Amelvonnesebeek, Maalbeek, Molenbeek
Beersel	Kesterbeek, Molenbeek, Leuzebeek, Steenputbeek, Kapittelbeek, Zevenbronnenbeek, Rilroheidebeek, Zoniën-bosbeek, Lotbeek
Begijnendijk	Grote Laak, Raambeek, Peuterstraatbeek, Herseltseloop, Puttebeek
Bekkevoort	Vijversloop, Pijnbeek, Begijnebeek, Rijnrodebeek
Bertem	Voer
Bever	Carmoisbeek (Wijzebeek), Heysbroekbeek, Beverbeek
Bierbeek	Bruulbeek, Molenbeek, Bierbeek, Leibee, Loosbeek, Herpendaelbeek
	Kleinbeek
Boortmeerbeek	Leigracht, Zwarte beek, Dambeek, Barebeek
Boutersem	De Velp, Moergracht, Kleinbeek, Breisembeek
Diest	Open Deurke, Veldbeek, Grotebeek, Middelbeek
Dilbeek	Broekbeek, Neerpedebeek, Laarbeek Maalbeek, Elegembeek, Molenbeek
	Steenvoordebeek, Zierbeek, Peverstraatbeek, Zibbeek, Nieuwe Molenbeek, Molenbeek
Drogenbos	p.m.
Galmaarden	Rodegracht, Hollebeek, Scheibeek, Heysbroekbeek, Beverbeek
Geetbets	Halensebeek, Rummensegracht, Graasbeek, Grondbeek, Roelbeek, Echelbeek, Romenbeek, Asbeek, Ruelbeek, Katermansbeek
Glabbeek	Meenselbeek, Broekbeek, Kleine Velp, Oude Velp, Oude beek
Gooik	Vossebeek, Rasbeek, Zuunbeek, Bosbeek
	Molenbeek, Hoezenbroekbeek, Papenmeersbeek, Waterblokbeek
Grimbergen	Tangebeek, Maalbeek, Kelkebeek, Bergmansbeek, Laarbeek, Driesbosbeek, Aabeek, Leestbeek
Haacht	Binnebeek, Lipsebeek, Beek, Leibee
Halle	Groebengracht, zijtak Groebengracht Ganzeveldbeek, Lubbeek, Rollebeek, Maasdalbeek, Steenputbeek, Kapittelbeek, Zoniënbosbeek
Herent	Hogebeek, Lipsebeek, Molenbeek
Herne	Scheibeek, Hernebeek, Arebeek, Tembroekbeek, Rifraabeek, Smeismark, Geanebeek, Waterblokbeek, Heysbroekbeek
Hoegaarden	Schoorbroekbeek, Blotenbergbeek, Paanhuisbeek, Oude Gete
Hoeilaart	IJsse
Holsbeek	Grote Leibee, Leibee nr.3140, Molenbeek of Winge, Drogebeek, Grote Losting,
	Leibee nr.2113
Huldenberg	Nellebeek, Langegracht, Leikstraalbeek, Vossebeek, Vloetgroubbe
Kampenhout	Bergbeek, Dode Beek, Weesbeek, Molenbeek, Leibee, Weissetterbeek, Barebeek, Torfbroekleibeek, Lelle-en Leibee, Molenbeek, Keibeek, Leigracht
Kapelle-op-den-Bos	Paalijkbeek, Birrebeek, Grote Heidebeek, Kauterbrugbeek, Hogelsbeek, Hagelboombeek, Plasbeek
	Sasbeek, Aabeek, Oxdonckbeek, Driesbosbeek, Laarbeek
Keerbergen	Raambeek, Kleinbeek, Beek,
Kortenaken	Kattebeek, Kapellebeek, Oude Velp, Oudebeek, Paardebeek, Gelbeek, Spoelbeek, Dombeek, Moerbeek, IJzerenbeek, Roelbeek

SAMENWERKING IN WATERSCHAPPEN

Kortenberg	Molenbeek, Zoo, Weesbeek
Kraainem	Kleine Maalbeek
Landen	Dormaalbeek, Zevenbronnebeek, Zeyp
Lennik	Molenbeek, Vossebeek, Bosbeek Keurebeek
Leuven	Molenbeek, Leibeek, Abdijbeek, Lemingsbeek, Blauwputbeek, Leibeek 2016, Leibeek 2133, Lossingsbeek, Leibeek nr.3025
Liedekerke	Oude Dender, Boesdaalheidebeek, Hollebeek
Linkebeek	Koekoekbeek, Linkebeek
Linter	's Hertogengracht, Braambeek, Genovevabeek, Grote Vliet, Sitterbeek, Hakendoversebeek, Oude Gete
Londerzeel	Molenbeek, Grote Molenbeek, Robbeek, Lindebeek, Oude Beek, Lakemansplas, Bouwbeek
Lubbeek	Abdijbeek, Springelbeek Winge of Molenbeek, Kraaiwinkelbeek, Vosselbeek, Binkombeek
Machelen	Trawoolbeek
Meise	Birrebeek, Robbeek, Molenbeek, Meuzegembeek Amelvonnesbeek, Maalbeek
Merchtem	Grote Molenbeek, Lindebeek, Kwetstenbeek, Stambeek, Wersbeek, Oude Beek, Bouwbeek, Brabantsebeek Amelvonnesbeek
Opwijk	Stambeek, Wersbeek, Regenwortelbeek, Brabantsebeek, Nijverseelbeek
Oud-Heverlee	Vaalbeek
Overijse	Zilverbeek, Ijse, Nellebeek, Ruisseau des Pres Maillard, Leibeek
Pepingen	Rollebeek, Groebengracht, Klokborrebeek, Roskambeek, Bautebrugbeek, Teleweidebeek, Hundelingenbeek, Zuunbeek, Ganzeveldbeek, Bosbeek
Roosdaal	Hunselbeek, Kleine Beek, Voetbeek, Elbeek, Beek, Boesdaalheidebeek
Rotselaar	Binnebeek, Leibeek 2096, Leibeek 2099, Putbosbeek, Lipsebeek, Leibeek 2014 Grote Losting, Lossingsbeek
Scherpenheuvel-Zichem	Uilenkoploop, Zwartebeek, Wijnputhol, Vossekothol, Leigracht (Pelsbroek), Limietloop, Laarbeek Herseltseloop
Sint-Genesius-Rode	Molenbeek, Leuzebeek
Sint-Pieters-Leeuw	Zuunbeek, Molenbeek, Lotbeek, Baasbergbeek, Lubbeek, Laarbeek, Vogelenzangbeek
Steenokkerzeel	Veerlebeek, Molenbeek, Lelle-en-Leibeek, Platte Steenbeek, Barebeek
Ternat	Overnellebeek, Steenvoordebeek, Nieuwe Molenbeek, Waarborre Ysenbeek, Keurebeek, Terlindenbeek, Hunselbeek, Beek, Hollebeek, Bosbeek
Tervuren	Voer, Lange gracht
Tielt-Winge	Nieuwe Motte, Tieltse Motte, Ijsbeek, Vele Motte, Winge, Kraaiwinkelbeek, Vosselbeek
Tienen	De Velpe, Kleine Velp, Broekbeek, Mene of Molenbeek, Kleinbeek, Waterloo nr.4057, De Berger, La Seype, Vissengracht, Hakendoversebeek, Genovevabeek, Geleid
Tremelo	Raambeek, Merenbeek, Leibeek (Steenbosbeek), Zwartebeek, Vijversbeek, Grote loop
Vilvoorde	Trawoolbeek, Vondelgracht, Tangebeek Kautesteenbeek, Broekgracht, Barebeek, Plattesteenbeek
Wemmel	Maalbeek, Leestbeek, Amelvonnesbeek
Wezembeek-Oppem	Kleine Maalbeek
Zaventem	Woluwe, Kleine Maalbeek, Kleine Beek, Ontlastingsbeek
Zemst	Omheiningsgracht, Bergbeek, Barebeek, Broekgracht Tangebeek, Laarbeek, Aabeek, Leibeek, Leibeek, Kesterbeek, Landgracht
Zoutleeuw	's Hertogengracht, Leigracht, Graasbeek, Waterloo nr. 4095, St-Odulfusbeek, Oude Gete, Moesbeek, Dormaalbeek

PUNT 2

bron:
-Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) - versie 400 (VMM)
-rasterversie van de topografische kaart schaal 1/10000 (NGI, 1978-1993)

stroomgebied Maalbeek

Belangrijke en ingrijpende investeringen of beslissingen onderbouwt de provincie altijd met opmetingen, modelleringen en ecologische inventarisaties. Dankzij dit grondig studiewerk wordt de doeltreffendheid van de ingrepen gewaarborgd en worden nutteloze ingrepen vermeden.

Opmetingen en modelleringen zijn nodig om te achterhalen bij welke neerslag de beken overstromen en hoe vaak een buurt te kampen heeft met wateroverlast. Zij geven inzicht in de oorzaken van overstromingen en leggen de knelpunten in de waterafvoer bloot. Uit de berekeningen blijkt ook welk volume aan water gebufferd moet worden om wateroverlast te voorkomen, welke oppervlakte daarvoor nodig is en welke terreinen in aanmerking komen om water op te houden. Zij maken het ten slotte mogelijk vooraf het effect van geplande ingrepen in te schatten.

Omdat de schaarse gebieden die nog in aanmerking komen om water te bergen vaak in natuurgebied gelegen zijn, moeten ecologische inventarisaties een beeld geven van de ecologische kansen en waarden in het stroomgebied. Zij geven inzicht in de mogelijk-

heden voor natuurontwikkeling en beschrijven de kansen en knelpunten op het vlak van waterbeheersing, waterkwaliteit en ecologie. Tenslotte geven deze studies ook aan welke terreinen zeker gevrijwaard moeten blijven.

Ecologische inventarisaties en modelleringsstudies gebeuren best gelijktijdig en parallel. Dan kunnen de resultaten samen geïnterpreteerd worden en kan er een globale visie uitgewerkt worden voor de inrichting van de overstromingsgebieden, waarbij bouwtechnische ingrepen optimaal afgestemd worden op de omgeving, rekening houdend met het landschap, de landbouwactiviteit en de natuurwaarden.

Behalve als hulpmiddel in de ontwerpfase, zijn opmetingsgegevens ook onmisbaar voor de ontwikkeling van het geoloket, dat onder punt 3 beschreven wordt. Numerieke modellen bieden de mogelijkheid bijkomende scenario's door te rekenen om de effecten van bepaalde ingrepen cijfermatig te begroten. Om die reden streeft de provincie ernaar op middellange termijn de knelpunten en risico's over het hele grondgebied in kaart te brengen en scenario's voor oplossingen te onderzoeken.

PUNT 3

EEN GEBRUIKSVRIENDELIJK "GEOLOKET WATER"

De provincie zal een "geoloket water" ontwikkelen, waarin alle nuttige informatie over water en waterlopen op een gemakkelijke en gebruiksvriendelijke manier ter beschikking staat van iedereen, zowel particulieren als openbare besturen.

Voor alle gegevens over water en waterlopen is de ruimtelijke situering onmisbaar. De Vlaamse hydrografische atlas (VHA), een digitaal bestand van de assen van de bevaarbare en gerangschikte onbevaarbare waterlopen, was de eerste toepassing van Geografisch InformatieSysteem (GIS) voor het waterbeheer. Bij dit waterlopen-GIS hoort ondertussen ook een gegevensbank "kunstwerken, machtigingen, beheer, eigendommen, atlaspunten en opmetingen", die rechtstreeks gekoppeld is aan de Vlaamse hydrografische atlas. Daarmee wordt de beschikbare digitale informatie georganiseerd samengebracht en meteen ruimtelijk gelokaliseerd en gevisualiseerd.

Ondertussen is de provincie Vlaams-Brabant ook begonnen met de digitale ontsluiting van de atlas van de waterlopen, het wettelijk referentiedocument dat tot op vandaag enkel raadpleegbaar is in de vorm van kalken, ingebonden kaartbladen en tabellenboekjes. Daardoor wordt het voortbestaan van deze officiële documenten verzekerd en de raadpleging ervan vergemakkelijkt.

Samen met de andere Vlaamse provincies en het Vlaamse Gewest werkt de provincie Vlaams-Brabant aan een juridisch-wettelijk statuut voor de Vlaamse hydrografische atlas, zodat deze ten laatste in 2012 het universeel en enig referentiedocument is. De VHA kan op dat ogenblik digitaal en online ter beschikking gesteld worden van de hele bevolking. Het omslachtige kopieerwerk om uittreksels bij dossiers voor machtigingen of vergunningen te voegen, behoort dan definitief tot het verleden.

De Vlaamse hydrografische atlas en de bestaande gegevensbank vormen, samen met de digitaal ontsloten atlas van de waterlopen de basis van het geoloket water. Dit geoloket zal rechtstreeks toegang verlenen tot:

- de digitale inventaris van de waterlopen: ligging, kenmerken, lengte- en dwarsprofiel, grondplan, kunstwerkfiches en kunstwerkfoto's, ...
- de topografie van de valleien,
- de overstromingskaarten,
- de waterbodemegegevensbank,
- de informatie over uitgevoerde en geplande onderhouds-, herstellings- en investeringswerken, in opdracht van de provincie en van andere waterloopbeheerders,
- de vorderingen in de uitvoering van de beheerplannen (zie ook punt 4).

PUNT 4

De Europese kaderrichtlijn Water schrijft voor dat in heel Europa waterbeheerplannen opge-
maakt worden. Het decreet integraal water-
beleid beschrijft hoe dat in Vlaanderen gebeurt.
In dat kader heeft de provincie de voorbije
jaren samen met de andere waterbeheerders
voor elk deelbekken onder haar bevoegdheid
een beheerplan opgesteld. De Vlaams-Brabantse
beheerplannen kan iedereen inkijken op de
website van de provincie, www.vlaamsbrabant.be/deelbekkenbeheerplannen.

Beheerplannen zijn geen vage en vrijblijvende visie-
teksten, maar bevatten duidelijke en concrete acties.
Samen met de andere waterbeheerders gaat de pro-
vincie de geplande acties daadwerkelijk uitvoeren.

Ten minste eenmaal per jaar komen de deelgenoten
in de waterschappen samen om de uitvoering van de
plannen op elkaar af te stemmen. Bij die gelegenheid
bespreken zij met elkaar welke acties verwezenlijkt
worden en aan welke knelpunten zij in het volgende
werkjaar prioriteit geven.

Deelbekkens onder coördinatie van provincie Vlaams-Brabant

UITVOEREN VAN BEHEERPLANNEN

De provincie informeert de omwonenden over de planning (punt 6: communicatie over plannen en werken). Over enkele jaren kan iedereen de uitvoering van de beheerplannen volgen op het geoloket water (punt 3: een gebruiksvriendelijk "geoloket water").

Omdat waterbeheer per definitie dynamisch is, moeten de deelbekkenbeheerplannen geregeld bijgewerkt worden en aangepast aan de evoluerende maatschappij en de veranderende ruimtelijke context. Deze dynamiek is ingeschreven in het decreet op het integraal waterbeleid, dat voor de waterbeheerplannen een zesjaarlijkse cyclus bepaalt.

Voor de eerste herwerking van de deelbekkenbeheerplannen moet bijzonder grondig gebeuren. Tegen 2012 zal de provincie, samen met de andere deelgenoten van de waterschappen, nieuwe actiefiches toevoegen en andere aanvullen.

In de voorbije jaren heeft de provincie al grote inspanningen geleverd in de strijd tegen wateroverlast. Deze worden in de volgende jaren onverminderd voortgezet. Door samen beheerplannen op te stellen, is bij de waterbeheerders een nieuwe dynamiek en samenwerking gegroeid, die zichtbaar wordt in bijkomende projecten. De twee voorbeelden op de volgende bladzijde illustreren dat.

bron:
-administratieve grenzen (AGIV)
-Voorlopig referentiebestand gemeentegrenzen, toestand 22/05/2003, AGIV
-Vlaamse Hydrografische Atlas (VHA) - versie 400 (VMM)

PUNT 4

Molen Terbracht

Het **stroomgebied van de IJse**, op het grondgebied van de gemeenten Hoeilaart, Overijse en Huldenberg is gevoelig voor wateroverlast. In overleg met de gemeenten werken de provincie en het Vlaamse Gewest samen aan een oplossing.

De provincie neemt de inrichting van overstromingsgebied ter hoogte van het "Paardewater" in Overijse ten laste. Daarnaast neemt zij maatregelen om de vrije vismigratie ter hoogte van de molen van Overijse te herstellen.

Tijdens de studie is gebleken dat een klassieke oplossing voor het vismigratieknelpunt door middel van een zogeheten "bypass" in dit geval moeilijk te verwezenlijken zou zijn. Het hoogteverschil aan deze molen is immers aanzienlijk (ongeveer 3 m) en de beschikbare ruimte om dit hoogteverschil weg te werken is zeer beperkt. Bovendien heeft de IJse een zeer laag debiet, dat maximaal bestemd is voor opwekking van groene stroom. Daarom wil de provincie hier de eerste Vlaamse visheveltrap bouwen. Dat is een innovatieve vistrap, die slechts weinig ruimte in beslag neemt en een beperkt debiet vereist.

Paling

Riviergrondel

Beekforel

Bittervoorn

Blankvoorn

Bermpje

De waterkwaliteit van de IJse is er de laatste jaren sterk op vooruitgegaan waardoor een aantal vissen goed gedijen in het IJsewater.

De meest voorkomende soorten zijn bermpje, blankvoorn, bittervoorn, baars, driedoornige stekelbaars, beekforel, riviergrondel en paling. Vooral beekforel en paling zijn typische migranten die zich na het oplossen van het vismigratieknelpunt ter hoogte van de Molen Terbracht in Overijse over de volledige lengte van de IJse zullen verspreiden. Op die manier bestrijken ze een groter areaal en kunnen ze de beste habitats en paaiplaatsen uitzoeken.

UITVOEREN VAN BEHEERPLANNEN

In het Pajottenland wordt het landschap gekenmerkt door grote akkers op sterk hellende percelen. Dat maakt het gebied zeer **erosiegevoelig**. Bij felle regen dringt het water nauwelijks in de bodem, maar stroomt van de hellingen, maakt ravijnen en geulen en sleurt tonnen vruchtbare grond mee. De landbouwers zien hun goede grond verloren gaan, het regenwater komt te snel in de beken, waar de meegesleurde grond als slib wordt afgezet op de bodem. Water- en modderoverlast zijn er het gevolg van.

De provincie wil de expertise inzake erosiebestrijding, die vooral de dienst landbouw in de voorbije jaren heeft opgebouwd, gebruiken om samen met de gemeentebesturen en de landbouwers erosie-remmende oplossingen uit te werken, van de aanleg van grasbufferstroken tot niet-kerende grondbewerking.

niet-kerende grondbewerking

erosieschade

grasbufferstrook met gracht

strodam

PUNT 5

BESCHERMING TEGEN WATEROVERLAST

Bij hevige en langdurige regen is er onvoldoende ruimte binnen de bedding van de waterloop om het water op te vangen, en stroomt de waterloop over. Dat is een verschijnsel van alle tijden. In iedere gemeente waren vroeger laaggelegen gebieden die jaarlijks onder water liepen en waar in de winter kon geschaatst worden. Vele van deze gebieden hebben de laatste jaren een bestemming als industrie- of woongebied gekregen, zodat het water elders terechtkomt en er overlast veroorzaakt.

Waar mogelijk wil de provincie de nog beschikbare laaggelegen gebieden voor natuurlijke overstroming vrijwaren. Elders heeft zij in de voorbije jaren al enkele gecontroleerde overstromingsgebieden aangelegd. Zij zal er in de eerstvolgende jaren nog meer inrichten. De provincie gaat daarbij verder bouwen op de bestaande ervaring en goede samenwerking met andere waterbeheerders, soms over provincie- en gewestgrenzen heen.

Zoals de meeste infrastructuurwerken vereist ook het inrichten van overstromingsgebieden belangrijke investeringen. De provincie is bereid hier veel middelen in te investeren. Waar het mogelijk is, zal zij de kostprijs drukken door een beroep te doen op Europese en Vlaamse subsidies, of door werken samen uit te voeren met andere opdrachtgevers. Behalve voor een kostenbesparing, zorgen dergelijke gecombineerde projecten ook voor een beperking van de hinder.

Schoorbroekbeek in open bedding

overstromingsgebied Bollebeek

PUNT 5

● Gerealiseerd

- sanering van de Zilverbeek te Overijse,
- overstromingsgebieden 12-Apostelenbos en Reuveld op de Voer te Tervuren (Vossem),
- sanering van de Tangebeek te Grimbergen, in samenwerking met Aquafin,
- overstromingsgebied Wolfseikloop, op de grens van Scherpenheuvel-Zichem en Aarschot (Rillaar), in samenwerking met de stad Aarschot en de stad Scherpenheuvel-Zichem
- overstromingsgebied Ossebeek, op de grens van Scherpenheuvel-Zichem en Aarschot (Rillaar), in samenwerking met de stad Aarschot en de afdeling Wegen en Verkeer Vlaams-Brabant,
- herinrichting van de Wolfseikloop te Aarschot (Rillaar),
- herinrichting van de Muggenbergloop te Aarschot (Langdorp),
- overstromingsgebied op de Grote Molenbeek te Bollebeek (Asse), aangelegd in het kader van de ruilverkaveling Bollebeek,
- herinrichting van de Schoorbroekbeek te Hoegaarden, in samenwerking met de gemeente Hoegaarden

● Afgewerkt ontwerp

- overstromingsgebieden Rooststraat, Pedegracht, en Steenbergstraat op de Neerpedebeek of Molenbeek te Lennik en Dilbeek,
- overstromingsgebied Nekkerbos op de Maalbeek te Grimbergen,
- overstromingsgebied Beverbos op de Maalbeek te Wemmel en Grimbergen,
- herinrichting van de Kelkebeek te Grimbergen,
- overstromingsgebied Gregoirestraat op de Molenbeek of Dormaelbeek te Landen (Wezeren),
- overstromingsgebied op de Zevenbronnenbeek te Landen (Wezeren),
- overstromingsgebied Spoordijk op de Molenbeek of Dormaelbeek te Landen (Walsbets),
- overstromingsgebied Walshoutem op de Molenbeek of Dormaelbeek te Landen (Walshoutem),
- overstromingsgebied Birrebeek - Grote Heidebeek te Meise en Kapelle-op-den-Bos.

● In ontwerpfase

- overstromingsgebied Paardewater en hevelvistrap op de IJse te Overijse, in samenwerking met de afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM),
- overstromingsgebied Tangebeek te Vilvoorde en Grimbergen,
- overstromingsmaatregelen en structuurverbetering van de Winge te Holsbeek, in samenwerking met de afdeling Operationeel Waterbeheer van VMM en met de watering "De Molenbeek",
- drie overstromingsgebieden in de vallei van de Grote Molenbeek te Merchtem,
- drie overstromingsgebieden in de vallei van de Oude Beek en Puttenbeek te Opwijk.

● In studiefase

- herinrichting van de Hanswijkbeek te Zemst, in samenwerking met de provincie Antwerpen,
- maatregelen tegen wateroverlast in het stroomgebied van de Zenne te Halle,
- maatregelen tegen wateroverlast in het stroomgebied van de Woluwe te Kraainem en Wezembeek-Oppem,
- herinrichting van de Molenbeek te Beersel (Alsemberg), in samenwerking met Aquafin,
- herinrichting van de Hagelboombeek te Kapelle-op-den-Bos,
- overstromingsgebieden in de vallei van de Kleine Molenbeek te Meise en Londerzeel,
- herinrichting van de Hoezenbroekbeek te Gooik.

infrastructuurwerken waterlopen

PUNT 6

Als waterbeheerder onderhoudt de provincie Vlaams-Brabant de waterlopen die haar zijn toevertrouwd en voert zij bovendien alle maatregelen en werken uit die nodig zijn om wateroverlast te bestrijden.

Jammer genoeg verloopt er meestal een lange tijd tussen initiatief en verwezenlijking. Waar grote investeringen altijd veel voorbereiding vragen, geldt dit nog meer voor werken aan waterlopen. Om een overstromingsgebied correct te kunnen dimensioneren, moet eerst het hele stroomgebied opgemeten en gemodelleerd worden. Een ecologische inventarisatie maakt het mogelijk het effect op fauna en flora te voorspellen. Omdat beekvalleien vaak als natuurgebied ingekleurd staan op de gewestplannen, moet er aan de wetgeving op de milieueffectrapportering (MER) voldaan zijn voordat de bouwvergunning kan aangevraagd worden. Met de eigenaars van de terreinen in een ontworpen overstromingsgebied moet de provincie goede afspraken maken, en meestal ook een deel van de gronden aankopen.

De provincie wil de omwonenden nauw bij het hele proces betrekken, hen stap voor stap op de hoogte houden van de gemaakte vorderingen en het belang van elke stap toelichten: het voorbereidende studiewerk, dat onmisbaar is voor een goed ontwerp, het overleg met de gemeentebesturen en de adviesverlenende instanties van het Vlaamse Gewest, de uitwerking van de plannen en het bestek, de bouwaanvraag, en ten slotte de verwezenlijking van de maatregelen, die een maximale beperking van wateroverlast combineren met een minimum aan neveneffecten voor de mens en de omgeving.

Een voorbeeld: de lange weg van beslissing tot uitvoering in Landen

Er zijn vele voorbeelden die illustreren dat er een vaak veel tijd verstrijkt tussen een principiële beslissing van de provincie en de uiteindelijke realisatie van de plannen. Het moeizame verloop van het ontwerpproces voor de inrichting van overstromingsgebieden in Landen is er slechts één van.

Nadat in 1998 verschillende wijken van Landen en vele andere plaatsen in onze provincie zwaar getroffen waren door overstromingen en wateroverlast, heeft de provincie Vlaams-Brabant zich ertoe verbonden om van de strijd tegen wateroverlast een prioriteit te maken. Op 26 juni 2001 keurde de provincieraad het eerste "Provinciaal 10 puntenprogramma, een actieplan tegen wateroverlast" goed.

In de periode 2001-2003 werd de specifieke problematiek van Landen in kaart gebracht: hoog overstromingsrisico in het stroomgebied van de Zeyp, Zevenbronnenbeek en Dormaelbeek (Molenbeek), vooral bij hevig onweer ernstige water- en modderoverlast in straten en op bebouwde percelen.

In vergadering van 27 november 2003 keurde de provincieraad het bestek van de ontwerpopdracht goed. Op 22 april 2004 besloot de deputatie de studieopdracht te gunnen aan het adviesbureau Arcadis-Gedas voor een bedrag van 125.977,94 euro, inclusief btw. Op 1 december 2005 keurde de deputatie het voorontwerp voor de inrichting van overstromingsgebieden in de vallei van de Zevenbronnenbeek en Molenbeek goed. De raadscommissie infrastructuur nam op 16 december 2005 kennis van het voorontwerp.

In de loop van 2006 werd het voorontwerp eerst afgestemd met de stad Landen en met de adviesinstanties die de bouwaanvraag moeten beoordelen (Monumenten en Landschappen, Afdeling Natuur, ...) en daarna verder uitgewerkt tot een definitief ontwerp.

Dat definitief ontwerp, met een prijsraming van 1.268.459 euro, keurde de provincieraad op 26 juni 2007 goed. De bouwvergunningen werden aangevraagd in oktober 2007. Zodra de bouwvergunningen verleend zijn en de bouwterreinen aangekocht, kunnen de werken beginnen.

PUNT 7

AANDACHT VOOR MENS, NATUURLIJKE OMGEVING EN ECONOMISCHE GEVOLGEN

Haar waterbeleid, en in het bijzonder de infrastructuurwerken die daarvoor nodig zijn, wil de provincie op duurzame wijze verwezenlijken, met bijzondere aandacht voor het evenwicht tussen de economische, de ecologische en de sociale dimensie.

De bestrijding van wateroverlast is duur. Behalve voor de eigenlijke infrastructuurwerken zijn er ook middelen nodig voor de aankoop van terreinen, waarop de provincie werken uitvoert of die ten gevolge van de werken zo vaak gaan overstromen dat ze voor de eigenaars volledig onbruikbaar worden. In andere gevallen sluit de provincie een overeenkomst met de gebruikers, en betaalt zij een vergoeding voor schade aan gewassen.

De belangrijke investeringen die nodig zijn om wateroverlast te vermijden, wegen echter niet op tegen de schade die erdoor vermeden wordt. De economische balans voor de gemeenschap in zijn geheel is dus zonder enige twijfel positief. De pro-

vincie heeft daarnaast ook oog voor de economische gevolgen op kleine schaal. Nogal wat landbouwers bezitten of pachten terreinen naast de waterloop, die ze meestal gebruiken als weide. De provincie wil dit landgebruik zo min mogelijk verstoren, en streeft naar een goede samenwerking met de gebruikers.

Als er - noodgedwongen - inrichtingswerken moeten gebeuren in natuurgebieden en ecologisch waardevolle valleien, dringt de provincie erop aan de zuiveringsinfrastructuur in de omgeving met voorrang aan te leggen om de waterkwaliteit te verbeteren. Tegelijk schenkt zij bijzondere aandacht aan het behoud en het herstel van ecologische waarden van de waterloop en zijn vallei.

PUNT 7

natuurlijke meandering in bosgebied - Kapittelbeek in Dworp

overbegroeiing

Daarbij hoort ook herstel van de vrije vismigratie, dat is de onbelemmerde verplaatsing van vissen van de ene plaats naar de andere, ter uitvoering van de Benelux Beschikking van 26 april 1996. Waar mogelijk worden ingrepen om de vrije vismigratie te bevorderen geïntegreerd in de jaarlijkse herstellingswerken of in een globaal verbeteringsproject voor een stroomgebied. Soms zijn daarvoor afzonderlijke werken nodig.

Op deze manier realiseert de provincie in de strijd tegen wateroverlast een evenwicht tussen economie en ecologie. Maar nooit vergeet zij dat het uiteindelijk gaat om het welzijn van de mensen: wie ooit zijn woning zag onderlopen, ontkomt nooit meer aan de angst die bij elke fikse regenbui opnieuw de kop opsteekt.

Voor de oevers van de beek volgt de provincie dezelfde duurzame benadering.

In een landelijke omgeving streeft zij ernaar dure oeververstevingingen te vermijden en de natuurlijke meandering van de waterloop te herstellen, zodat het zelfzuiverend vermogen van de waterloop en zijn bergend vermogen toenemen.

De provincie houdt daarbij rekening met de planologische bestemming van het gebied en met het werkelijke landgebruik. In natuur- en bosgebied is natuurlijke meandering vanzelfsprekend en is het meestal niet nodig daarvoor terreinen aan te kopen. In landbouwgebied zoekt de provincie samen met de betrokken landbouwers naar de beste oplossing: aankoop of een beheersovereenkomst, waarbij de landbouwer een behoorlijke vergoeding ontvangt voor de schade.

herstel oevererosie - boven: aanvang werken / onder: na de werken

vismigratieknelpunt - boven: voor werken / onder: na werken

PUNT 8

WONEN LANGS EEN WATERLOOP

Een natuurlijke waterloop is geen kanaal dat enkel dient om water af te voeren, maar heeft een belangrijke landschappelijke en culturele waarde. Ook al heeft de waterloopbeheerder niet veel rechtstreekse impact op de landschappelijke en culturele context, toch houdt de provincie er in haar waterbeleid uitdrukkelijk rekening mee. Zij wil ertoe bijdragen dat de waterlopen hun recreatieve functie behouden of opnieuw verwerven. Het cultureel erfgoed behandelt zij met bijzondere zorg en ze streeft ernaar tegelijk de vismigratie te herstellen en cultuurhistorisch waardevolle watermolens te bewaren. Door zorg te dragen voor recreatie en cultureel erfgoed langs de waterlopen wil de provincie de hele gemeenschap mee laten genieten van het water.

Een bijzondere relatie wenst zij daarenboven te onderhouden met de oeverbewoners. De bewoners en gebruikers van percelen naast een waterloop die de provincie beheert, zijn haar rechtstreekse burens: beheerders van domeinen en reservaten in natuurgebied, landbouwers in agrarisch gebied en alle eigenaars en huurders van huizen en tuinen in woongebied. Met al deze burens is de provincie nauw verbonden en deze speciale band wil zij in goede afspraken vormgeven.

Vooraf, maar zeker niet uitsluitend, in **natuurgebied** heeft een waterloop een grote ecologische waarde. De provincie verbindt zich ertoe om de beek en haar oevers met respect voor de natuurlijke context te onderhouden en op die manier de waardevolle beekvalleien in stand te houden. Van haar burens vraagt zij dat zij dit respect delen en ervoor zorgen dat de beek altijd goed toegankelijk blijft, ook voor mechanisch onderhoud als dat nodig is. Als er in natuurgebied water geborgen moet worden om afwaarts gelegen dorpskernen te beschermen tegen wateroverlast, nodigt de provincie de beheerders van het natuurgebied uit om samen te zoeken naar een inrichting die waterberging verzoent met biodiversiteit.

Met de **landbouwers** die percelen naast een waterloop bewerken wil de provincie goede afspraken maken over het beheer en de bewerking van de stroken langs de oever. Samen met hen wil zij zoeken naar een oplossing die rekening houdt met de kwetsbaarheid van natuurlijke oevers, de plaatselijke behoefte aan erosiebestrijdende maatregelen, de bestaande regelgeving over bemesting en het gebruik van bestrijdingsmiddelen. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in een beheersovereenkomst, waarin ook een correcte vergoeding voor het eventueel inkomensverlies is opgenomen.

PUNT 8

Voor het geregeld onderhoud van de waterlopen moeten de oevers toegankelijk zijn. Het spreekt vanzelf dat de provincie in haar planning maximaal rekening houdt met de zaai- en oogsttermijnen, om schade aan de gewassen te vermijden.

Ook in de **woonzone** moet de waterloop altijd toegankelijk blijven. De afspraak om de oevers vrij te houden van tuinhuisjes, terrassen, ondergrondse brandstoftanks, houtstapelplaatsen, bomen, vaste afsluitingen en andere hindernissen wordt vastgelegd in de voorwaarden van de stedenbouwkundige vergunning. Om haar burens tegen wateroverlast te beschermen, zal de provincie bouwaanvragen in overstromingsgevoelige gebieden bijzonder grondig onderzoeken en in haar wateradvies voorstellen veiligheidsmaatregelen op te nemen in de bouwvergunning. Om de bewoners van het huis waterellende te besparen, stelt zij doorgaans voor kelderloos te bouwen en het vloerpeil hoog genoeg te maken.

Omdat de provincie de beek onderhoudt, moeten de **burens** zich daar niet om bekommeren. Het spreekt ook vanzelf dat ze niet zomaar op eigen initiatief de beek mogen overvelven of, erger nog, allerlei tuinafval op de oever of in de beek achterlaten. Als ze toch ooit aan de beek moeten werken, bijvoorbeeld een nieuwe

brug bouwen om toegang te hebben tot hun perceel, vragen zij vooraf aan de provincie hoe ze dat best doen: deze afspraak wordt vastgelegd in een machtiging.

Welke inspanningen de provincie zich ook getroost, de **waterkwaliteit** in de beken heeft zij zelf niet in handen. In Vlaanderen is de bouw en exploitatie van de bovenlokale waterzuiveringsinfrastructuur - de grote collectoren en de rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's) - immers aan Aquafin toegewezen. Gemeenten zorgen, samen met de drinkwatermaatschappij en eventueel hun rioleringsbeheerder, voor de lokale rioleringen, de kleinschalige waterzuiveringsinstallaties (KWZI's) of individuele behandeling van afwater (IBA's). Wel dringt de provincie er geregeld bij Aquafin en de lokale rioleringsbeheerders op aan snel werk te maken van de ontbrekende schakels in de waterzuivering. Aangelanden mogen enkel niet-verontreinigd hemelwater lozen in een waterloop.

Vuil water in een beek leidt niet alleen tot geurhinder maar trekt ook ratten aan. Binnenkort opent de provincie een meldpunt voor rattenbestrijding. Ondertussen kan al wie hinder ondervindt van ratten, dit melden aan de dienst landbouw of aan de dienst waterlopen.

dienst waterlopen: 016-26 75 02
dienst landbouw: 016-26 72 70

Gempemolen

Onze provincie telt nogal wat “Molenbeken” en “Maalbeken”. Onze voorouders hebben van het natuurlijke reliëf handig gebruikgemaakt om watermolens op de beken te bouwen en daarmee energie op te wekken.

Vandaag worden enkele watermolens omgebouwd tot kleine waterkrachtcentrales die groene stroom leveren, maar de meeste zijn niet meer in gebruik. Sommige zijn ondertussen zelfs helemaal verdwenen, andere zijn in minder goede of betere staat bewaard gebleven. Een aantal ervan is beschermd als monument.

De watermolens zijn niet enkel een getuige van vroegindustriële activiteiten, zij hebben het landschap ook getekend: beken werden verlegd om voldoende verval te creëren ter plaatse van het molenrad, molenvijvers werden uitgegraven om waterreserves op te slaan.

Op het kruispunt van waterloop, landschap en geschiedenis verdienen watermolens bijzondere zorg en aandacht, en willen we ze integreren in onze beleving en recreatie.

Een waardevolle molen is bijvoorbeeld de Gempemolen in het gehucht “Gempe”, ten westen van Sint-Joris-Winge, op - hoe kan het anders - de Molenbeek. Deze molen werd reeds gebouwd in de 12de eeuw en bleef in gebruik tot na de Tweede Wereldoorlog. Na jarenlange stilstand werd de molen, ondertussen een beschermd monument, in 1990 aangekocht door een brouwerij en opnieuw maalvaardig gemaakt. Bezoekers kunnen vanuit de gelagzaal het molenmechanisme bekijken en elke eerste zondag van de maand ook in werking zien.

Met respect voor deze molenomgeving zal de provincie de vijvers aan de Gempemolen een nieuwe functie geven. Bij felle regen zullen de vijvers de eerste pieken opvangen en vertraagd afvoeren, om de stroomafwaarts gelegen gebieden te beschermen tegen overstromingen en wateroverlast. Tegelijk wordt de vismigratie ter hoogte van de molen hersteld. Beide ingrepen passen in een integrale aanpak van de Wingevallei, in een samenwerking tussen het Vlaamse Gewest, de provincie en de watering van de Molenbeek.

PUNT 9

WEG MET STORENDE CONSTRUCTIES AAN WATERLOPEN

Om de kans op wateroverlast te beperken, de waterkwaliteit te verbeteren en de structuurkenmerken van de waterloop te herstellen, wil de provincie storende constructies op of naast de waterlopen vermijden. In de machtigingen die zij verleent en in de adviezen die zij geeft, streeft zij ernaar de waterlopen maximaal in open bedding te brengen of te behouden, en een bouwvrije strook naast de waterloop af te bakenen.

Waterloop in open bedding

Een waterloop in open bedding is gunstig voor zowel waterkwantiteit als waterkwaliteit. Een overwelving beperkt de hoeveelheid water die in de beek kan geborgen worden, en verstoort het zelfreinigend vermogen van de waterloop.

De provinciale stedenbouwkundige verordening met betrekking tot het overwelven van grachten, baan-grachten en niet-gerangschikte onbevaarbare waterlopen bepaalt in haar vierde artikel ondubbelzinnig: *“Het overwelven of inbuizen van grachten, baan-grachten en niet-gerangschikte onbevaarbare waterlopen is vergunningsplichtig. Een vergunning kan slechts verleend worden indien de overwelving of de inbuizing strikt noodzakelijk is om toegang te krijgen tot een aanpalend perceel. De toegang en dus de overwelving of inbuizing kan maximaal 5 meter breed zijn en per perceel is niet meer dan één toegang vergunbaar. Om uitzonderlijke redenen, die de aanvrager moet motiveren met dwingende technische argumenten, kan een vergunning tot overwelving of inbuizing worden gegeven voor een ander doel dan het verlenen van toegang of kan afgeweken worden van de maximum breedte van 5 meter of van het maximum van één toegang per perceel.”*

Dezelfde principes past de deputatie toe als zij een machtiging verleent voor het overbruggen of overwelven van een waterloop van tweede of derde categorie.

Veldebeek in open bedding

PUNT 9

tuinen langs oevers

overstort

Bouwvrije strook naast de waterloop

Een onbebouwde vrije strook naast de oever is nodig voor onderhouds- en herstellingswerken. Omdat deze taken vaak het gebruik van kranen en vrachtwagens vereisen, moet de bouwvrije strook minstens vijf meter breed zijn.

De bouwvrije strook langs waterlopen is op verschillende plaatsen in onze wetgeving ingeschreven. Het decreet op het integraal waterbeleid (art. 10, § 3) en de wet op de onbevaarbare waterlopen (art. 17) bepalen uitdrukkelijk dat de aangelanden doorgang moeten verlenen aan de waterloopbeheerder en aan de personen die in zijn opdracht werken. Zij moeten toelaten dat opgehaalde voorwerpen, materialen, gereedschap en werktuigen op hun gronden of eigendommen geplaatst worden.

Volgens het artikel 2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2000 moeten alle aanvragen tot stedenbouwkundige vergunning en verkavelingsaanvragen, gelegen binnen de onderhoudsstrook langs waterlopen en waterwegen, evenals in overstromingsgebieden, voor advies voorgelegd worden aan de waterbeheerder.

Een recente wijziging van het Besluit van de Vlaamse Regering van 14 april 2000 bepaalt dat een aantal vrijstellingen van stedenbouwkundige vergunning niet gelden in de 5 meterstrook langs waterlopen.

Voor afsluitingen en poorten (art. 3, 9°), tuinhuisjes, volières, serres, siervijvers, rotstuintjes, pergola's, tuinmuurtjes, barbecues, speeltoestellen, tuinornamenten, brievenbussen, ingegraven of op de grond geplaatste openluchtwembaden of jacuzzi's (art. 3, 11°) binnen de 5 meterstrook is een vergunning nodig. Omdat er steeds een vrije doorgang langs de waterloop moet blijven, kan daarvoor slechts bij uitzondering een vergunning verleend worden.

Overstorten en lozingen

Op afvalwatercollectoren bouwt men overstorten, waarlangs bij hevige regen een gedeelte van het afvalwater naar een waterloop wordt afgeleid als de collectoren zelf het water niet meer kunnen afvoeren. Om te vermijden dat de waterloop wordt overbelast bij piekafvoeren of te sterk wordt vervuild onderzoekt de provincie welke buffering vereist is, en legt de noodzakelijke buffering en nazuivering als bindende voorwaarde op in de machtiging.

Buffervolumes en afvoerdebieten worden berekend volgens de ontwerprichtlijnen en tabellen van de "Code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen, individuele voorbehandelingsinstallaties en kleinschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties" (hoofdstuk 2.3).

Voor verharde oppervlakten tot 10 ha kan men vertrekken van deze vuistregel: een buffering van ten minste 250 m³/ha verharde oppervlakte en een lozingsdebiët van maximaal 20 l/s/ha verharde oppervlakte. Onder deze voorwaarden treedt de overlaat gemiddeld eens om de twee of vier jaar in werking, naargelang van het type doorvoer (lineair of constant). In overstromingsgevoelige gebieden kan de waterloopbeheerder strengere eisen opleggen.

Volgens het artikel 7 van de provinciale stedenbouwkundige verordening inzake afkoppeling van hemelwater afkomstig van dakvlakken en het artikel 8 van de provinciale stedenbouwkundige verordening inzake afkoppeling van hemelwater afkomstig van verharde oppervlakten, moet de overloop van het resterend niet-verontreinigd hemelwater, na nuttig gebruik, infiltratie en buffering, rechtstreeks naar een oppervlaktewater (beek, gracht...) geleid worden waar dat mogelijk is. Het is altijd verboden afvalwater te lozen in de waterloop.

PUNT 10

GEDIFFERENTIEERD ONDERHOUD VAN WATERLOPEN

De provincie Vlaams-Brabant blijft zich inzetten om de waterlopen, die zij beheert, goed te onderhouden met oog voor het vermijden van wateroverlast en met respect voor de omgeving. Dit vergt een gedifferentieerde aanpak: op de ene plaats volstaat een jaarlijkse controle en de verwijdering van hindernissen uit de waterloop, elders vergen ook de oevers onderhoud. Waar de goede afvoer in het gedrang komt, kan het bovendien nodig zijn het slib te ruimen.

Elk jaar tussen 1 oktober en 1 maart zorgt de provincie voor een oppervlakkige ruiming van de waterlopen: zwerfvuil, takken en andere obstakels worden uit het water gehaald. Dit gebeurt vaak met de hand en valt daarom niet altijd op. Waar de kans op verstopping groot is, onderneemt de provincie méér en laat zij maandelijks of tweewekelijks de roosters op de waterloop vrijmaken.

Waar een sterke plantengroei de normale afvoer van de waterloop belemmert, maait de provincie de bodembegroeiing. Omdat oeverplanten voor een natuurlijke afremming zorgen, laat de provincie doorgaans de oevers in bos-, groen- en landbouwgebieden ongemoeid. Zij laat echter meestal wel maaien langs wegen of voetwegen, in bebouwde kommen en op plaatsen waar de vlotte waterafvoer in het gedrang zou komen, bijvoorbeeld in overstromingsgevoelige gebieden met veel bebouwing. Doorgaans gebeurt dit twee keer per jaar, een eerste maal tussen 15 juni en 15 juli en een tweede tussen 15 september en 1 oktober. Binnen tien dagen wordt het maaisel afgevoerd. De provincie besteedt ook aandacht aan het onderhoud van houtgewassen en braamvegetaties naast de beek en aan de bestrijding van distels en invasieve plantensoorten (exoten).

bodemmaaiing

oppervlakkige ruiming

PUNT 10

Waar het aanwezige sediment de goede afvoer belemmert, laat de provincie het slib ruimen. Zij doet dat echter niet systematisch over de volledige lengte. Het onderhoud van de waterlopen is immers niet bedoeld om de waterafvoer te versnellen. Integendeel, in stroomopwaarts gelegen waterloopvakken moet het water de tijd krijgen om in de bodem te dringen. Als de bodem van een waterloop een helling heeft van meer dan 1 millimeter per meter, is slibruiming meestal overbodig.

De provincie werkt zelf al geruime tijd met een gedifferentieerde aanpak, en spoort de andere waterloopbeheerders - zoals gemeenten, polders en wateringen - aan om dezelfde werkwijze te volgen. Zij stelt daarvoor haar bestekteksten ter beschikking en zet zo een stap naar meer coördinatie en afstemming van de werken in elk waterschap.

PROVINCIE
VLAAMS • BRABANT